

Informacja Prasowa, 4 lutego 2025

Rusza zbiórka podpisów na rzecz wzmocnienia ochrony Odry

Rusza zbiórka podpisów pod obywatelskim [projektem ustawy](#) na rzecz przyznania osobowości prawnej rzece Odrze. To szansa na lepszą ochronę wód w Polsce. Projekt ustawy jest już w parlamencie, jednak aby wszedł pod obrady sejmu, wolontariusze muszą zebrać sto tysięcy podpisów do końca kwietnia - na co zgodę wydał marszałek sejmu.

Akcję prowadzi Komitet Inicjatywy Ustawodawczej „Czysta Odra” powołany przez grupę osób zainspirowanych podobnymi działaniami w innych krajach. Podkreślają one, że celem jest skuteczne wzmocnienie ochrony Odry przed zanieczyszczeniem, które zabija życie w rzece. Odwołują się do katastrofy ekologicznej z lata 2022 roku, podczas której doszło do masowej śmierci milionów organizmów. Raporty potwierdziły, że kryzys ten był skutkiem działań człowieka. Nadmierne zasolenie, spowodowane między innymi zrzutem wód kopalnianych przy niskich stanach rzeki, dużym jej uregulowaniu i wysokich temperaturach, doprowadziło do zakwitu glonów, a to spowodowało śmierć ponad stu milionów ryb. Według badań populacja ryb w Odrze spadła wtedy o 60%, a małży i ślimaków o ponad 80%. Ta zapaść ekologiczna na długości 500 kilometrów rzeki ma fatalny wpływ na cały system przyrodniczy, w tym również ludzi.

Pełnomocniczka komitetu Magda Matuszewska podkreśla, że od tego czasu polskie władze nie podjęły wystarczających działań, aby zapobiec powtórce katastrofy. *„W sytuacji Odry niewiele się zmieniło. Nadal jest intensywnie zanieczyszczana, a równocześnie regulowana i to niezgodnie z przepisami. Co więcej Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że standardy monitoringu są wciąż obniżane, przepisy zmieniono na niekorzyść rzeki już po katastrofie z 2022 roku”.*

Raport Najwyższej Izby Kontroli z ubiegłego roku stwierdził jasno, że obecne przepisy i działania nie zapewniają Odrze należytej ochrony. Podano w nim między innymi, że w przepisach brakuje ograniczeń dla zanieczyszczeń pochodzących ze ścieków przemysłowych i odwadniania kopalń, prawo umożliwia zatrucie Odry w skali prowadzącej do kolejnej katastrofy ekologicznej, a władze publiczne ignorują informacje na temat negatywnych skutków zasolenia wód. Z kolei Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w raporcie sprzed dwóch lat podał, że ponad 98% rzek w Polsce jest w złym stanie.

Grupa, która stoi za inicjatywą ustawy, od prawie trzech lat działa oddolnie bez żadnego instytucjonalnego finansowania. Zorganizowała między innymi Marsz dla Odry, podczas którego pierwszy raz pokazano projekt ustawy. Komitet zaznacza, że pomysł, by nadać Odrze osobowość prawną wpisuje się w przybierający na sile Ruch Praw Natury (Rights of Nature).

Prawnik z Uniwersytetu Warszawskiego, doktor Stanisław Kordasiewicz przekonuje, że takie podejście zyskuje popularność. *„Osobowość prawną mają nie tylko ludzie, ale także na przykład firmy, korporacje czy kościoły. Ruchy na rzecz środowiska uznały więc, że przyroda, która nie ma własnego głosu, a jest coraz bardziej niszczone i zagrożona, również powinna mieć prawo do obrony i reprezentacji przed sądem. I to się już dzieje, części przyrody w różnych krajach uzyskują osobowość prawną.”*

Jednym z pierwszych takich przypadków była rzeka Whanganui w Nowej Zelandii, uznana za osobę prawną w 2017 roku. Takie prawa uzyskały też rzeki w Kanadzie, Indiach, Ekwadorze i Kolumbii. W Europie prawo do własnej reprezentacji przed sądem uzyskała ponad dwa lata temu hiszpańska laguna Mar Menor. Był to wynik właśnie obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej, pod którą - również w reakcji na katastrofę ekologiczną - podpisało się ponad 640 tysięcy obywateli i obywateli Hiszpanii. Obecnie jest ponad 500 miejsc na świecie, gdzie toczą się podobne procesy.

Robert Rient, pisarz, aktywista i inicjator kampanii wyjaśnia, że „nadanie rzece osobowości prawnej nie uczyni z niej człowieka i nie przyzna jej ludzkich praw. Nadal będziemy mogli z rzeki korzystać, jednak z szacunkiem dla jej potrzeb. A w przypadku szkód wyrządzonych rzece będzie można w jej imieniu wystąpić do sądu. Nasz cel jest jasny, chcemy, by Odra była czysta.”

Formalne przyjęcie kilka dni temu zawiadomienia o powołaniu Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej „Czysta Odra” przez marszałka sejmiku otwiera drogę do zbierania podpisów pod projektem ustawy. Komitet ma na to tylko 3 miesiące i zachęca wszystkie chętne osoby nie tylko do podpisywania, ale także zbierania podpisów. Instrukcje jak to zrobić są na stronie www.ustawa.osobaodra.pl

„Uznanie Odry za osobę prawną to także przełom w relacji człowieka z naturą. Odra jest kluczowym elementem ekosystemu, a jej dobrostan wpływa na życie ludzi i przyrody. To nie tylko kwestia ekologii, lecz nasza odpowiedzialność wobec przyszłych pokoleń” – mówi Tatiana Staroń, kanclerz Collegium Balticum Akademii Nauk Stosowanych w Szczecinie, prezeska Fundacji Osoba Odra i członkini Komitetu Czysła Odra.

Poparcie dla akcji zadeklarowało już wiele znanych osób, m.in. Olga Tokarczuk, Maciej Stuhr, Natalia Przybysz, Martyna Wojciechowska, Mela Koteluk, Natalia de Barbaro, Krzysztof Zalewski i Natalia Grosiak. Podpisy poparcia dla projektu ustawy będą zbierane m.in. na uczelniach i koncertach, a część twórców przekazuje wartościowe przedmioty na aukcję dla finansowego wsparcia inicjatywy.

Kontakty dla mediów:

Magda Matuszewska - pełnomocniczka Komitetu i członkini zarządu Fundacji Osoba Odra:
magda@osobaodra.pl, 501693821

Tatiana Staroń - członkini komitetu i prezeska Fundacji Osoba Odra, tatianastaron@gmail.com,
605 849 025

dr Stanisław Kordasiewicz - prawnik (Uniwersytet Warszawski), zastępca pełnomocniczki Komitetu, członek rady Fundacji Osoba Odra, kordasiewicz@al.uw.edu.pl

Robert Rient - inicjator uznania rzeki Odry za osobę prawną i powołania Plemienia Odry, członek komitetu i przewodniczący rady Fundacji Osoba Odra, robert.rient@gmail.com

Strona inicjatywy www.ustawa.osobaodra.pl zawiera projekt ustawy i jego uzasadnienie.

Pod linkiem: bit.ly/4aH2KeL

[można pobrać informację prasową w Word, PDF, postanowienie marszałka i logo Plemienia Odry](#)

Linki:

- Opis działań Plemienia Odry oraz rozmowy z ekspertami: <https://osobaodra.pl/>
- Opis i mapa ponad 500 miejsc na świecie rozpoznających części natury jako podmiot: <https://ecojurisprudence.org/>
- Raport naukowy “Putting the rights of nature on the map. A quantitative analysis of rights of nature initiatives across the world”:
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17445647.2022.2079432>